

„שדרת הדג" בעין הנציב

אלא אם תתמשך החליבה נטו עוד יותר, וזה — גם במקרה שהפרות תתחלפנה באופן חפשי ובמחירות. לכן החלטנו לוותר על הרציפות בהחלפת הקבוצות: הוכנסו בבת אחת 2 קבוצות פרות ונחלבו זו אחר זו, כשהחולב מכין פרה אינדיבידואלית בקבוצה השניה טרם יוריד את המכונה מהפרה המקבילה בקבוצה הראשונה. עם השלמת החליבה של 2 הקבוצות, מתחלפות בבת אחת כל הפרות ל-2 קבוצות חדשות. חליבה של 2 קבוצות של 12 פרות נמשכה בממוצע כ-18 דקות ואילו משך החליבה נטו ירד לקצת פחות מ-6 דקות בממוצע. שיערנו שעובד בודד בשיטה זו יכול להגיע להספק של כ-36 פרות / שעה, לאחר שהפרות תתרגלנה לכניסה מהירה החלטת לחמ"שין ולהפעיל את המכון בשיטה זו. אך אחרי ימים מועטים החליטו העובדים בעין הנציב לנטשה: המאמץ היה גדול מדי אפילו לחלופי המנוסים במשק. חזרן לעבודת צוות של 2 עובדים.

אחרי חודש נוסף, בתחילת מרץ, ערכתי בדיקה יסודית יותר של העבודה, בשם לב לפרטי החליבה החשובים: משך הכנת הפרות וטיבת השהיית הרפפת הגביעים מתחילת ההכנה. משך הגמירה (העיסוי בסוף החליבה), משך החליבה נטו ובחספק בעבודה. הכנת העטינים כללה: רחיצה יסודית במים חמים ובמטלית, גינוב חור צאת צלישים ראשונים. העטינים היו פלדכלכים למדי, אך לא מעל לרגיל בעונה זו. יש לציין שגם אחרי כחודשיים הליכה, הפרות טרם נהגות למכון ולעבודות באופן חפשי וחולב צריך לבוא לחצר להכנסת כל קבוצה וקבוצה ואחרי ל"מחיר" את הפרות האחרונות. בכל קבוצה אל תוך מסגרת שדרת הדג. ואלה השיטות שבדקתי:

- (1) עבודת צוות של 2 עובדים, האחד מכין והשני חולב, כמו בגסיון הקודם.
- (2) חולב בודד ב-4 יחידות המשרתות 4 עמדות מכל צד התעלה. במקרה זה נעזר החולב ע"י עובד להחלפת הפרות, בכדי לאפשר לחולב להקדיש את כל זמנו לחליבה.

בתחילת ינואר ש' ז. הופעל מכון החליבה „שדרת-דג" בעין הנציב. המכון תוכנן לפי תכנית נירזילנדיות ואמריקאיות שהותאמו לצרכי כינון בחדר החליבה 12 עמדות „שדרת-דג", ב-2 שורות של 6 כ"א, ללא איבוסים. קומביין החליבה הוא בן 6 יחידות, מתוצרת אלפא לאוואל, מצויד בצנצנות, בשוטפי גביעים ובמשחרר. במחלבה בריכת קירור. השירותים הנוספים: חדרי מכונות ורוד חימום, חדרי מזכירות, מקלחת וב"כ. חצר ההמתנה בנויה ל-60 פרות.

הפרות בעין הנציב נחלבו במכונת חליבה מיטלטלת מאז שנת 1951. העדר מונה 85 פרות, מתייחלבות בימים אלה 80.

לפני הפעלת שדרת הדג הורגלו הפרות להליכה למכון במשך כשבועיים. עם הפעלת המכון עובד בו 2 חולבים, כ"א ב-3 יחידות קומביין במחצית אחת של תעלת החולב. במשך השבועיים הראשונים עוד להם עובד שלישי בהחלפת קבר צוות הפרות.

לאחר תקופת „תרגולות" חן של הפרות והן של העובדים, במשך חודש ימים בקירוב התחלנו „לגשש" ולבדוק איך להגיע לעבודה יעילה במכון זה. הואיל והפרות טרם הסתגלו לכניסה לעמדות באופן חפשי, הסתפקנו בשלב זה בהסתכלות וד שוואה כללית של כמה שיטות:

1. 2 חולבים, כ"א ב-3 יחידות, כמסודר לעיל;
2. צוות של 2 עובדים, האחד מכין את הפרות והאחר להחלפת הקבוצות, ואילו השני חולב;
3. עובד בודד, ללא עזרה, המפעיל את כל 6 היחידות ומחליף את הקבוצות.

עבודת 2 חולבים: החספק היה נמוך מאד, כ-38 פרות / שעה לשניהם יחד. המכונה נשארה מורכבת על העטינים (חליבה נטו) בממוצע של ל-7 דקות.

עבודת צוות של 2 עובדים: החספק נשאר נמוך כנ"ל, אך המכונות הורחקו מהעטינים קצת יותר מוקדם. בכל זאת נמשכה החליבה נטו מעל ל-6 דקות.

עבודת בודד: לפי הסתכלות בשתי השיטות הנ"ל, היה מובן מאליו שעובד בודד לא יספיק,

(3) חולב בודד ב־3 יחידות המשרתות 3 תוצאות העבודה ב־3 השיטות מובאות בטב־עמדות מכל צד התעלה, ללא כל עזרה להכנסת לה. הפרות.

ממוצע לפרה (שניות)						הספק לעובד : פרות/שעה	הספק בקבוצה : פרות/שעה	משך החליבה של כל הקבוצה (דקות)	מספר פרות בקבוצה	
מִ"ה חליבה נטו	משך הגמירה	משך החליבה עד גמירה	השריית ההרכבה מתחילת ההכנה	הפסקה בין הכנה להרכבה	משך ההכנה					
350	16	334	97	48	49	19.25	38.5	53	34	קבוצת מס. 1 2 עובדים 6 יחידות קבוצה מס. 2
345	12	333	106	58	48	(x)	30	40	20	1 חולב ב־4 יחידות (עובד "עזר" להתלפת פרות בלבד)
343	12	331	106	59	47	24	24	45	18	קבוצה מס. 3 1 חולב ב־3 יחידות ללא עזרה

(x) לא הישבתי "הספק לעובד פרות/שעה" בגלל העובד ה"עזר" בהחלפת הפרות. עובד זה לא היה כמובן, עסוק באופן מלא בהחלפת הקבוצות, אך בלי עזרתו החולב לא היה מספיק להפעיל 4 יחידות בחליבת נטו של 345 שניות.

שיטות העבודה שנבדקו בעין הנציב נמשכה החליבה נטו כ־5¼ דקות ומעלה בממוצע, זמן ארוך מדי ומוזיק לעטינים. כנגד זה בלט הזמן הקצר של הגמירה, כ־12 עד 16 שניות בממוצע. זמן קצר זה אינו מוכיח שגמירה ממושכת יותר הינה מיותרת, אלא שהגמירה מבוצעת מאוחר מדי, לאחר הפסקת זרימת החלב. גמירה מאוחרת זו גורמת להפסד בחלב, נוסף לנזק הנגרם לעטין ע"י יניקת עטין ריק.

3. השימוש בצנצנות החלב מעכב את עבודת החולב בכל צורה של מכון "שדרה", כי הרקת הצנצנות מצריכה זמן מסוים, בו המכונה נשארת בטלה. בהפעלת 2 יחידות קומביין ע"י העובד, אין הרקת הצנצנות גורמת לעיכוב רציני. העיכוב גובר באופן מקביל עם ריבוי מספר היחידות המופעלות ע"י העובד. אך למרות כל זה אין לדעתי לוותר על השימוש בצנצנות בתנאים המ-

עדיין מוקדם להסיק מסקנות ברורות מנסיוננו הול בשדרת־הדג אך לרגל ה"סיפורים" הרבים המתהלכים על התוצאות המהפכניות של הנסיון בשדרת דג בכלל, ובעין הנציב בפרט. מצאתי לנחוץ להעיר כמה הערות כבר בשלב מוקדם זה:

1. בעדר המונה כ־80 עד 100 פרות, הכרחי למצוא שיטת עבודה של חליבת כל העדר ע"י עובד בודד, כי כל שיטה אחרת היא בזבזנית ומפחיתה את הספק העבודה;

2. "חליבה טובה", כפי שאנו נזהגים להגדיר רה, מבוססת על: א) הכנת העטין בעזרת עיסוי חם וניגוב במשך כ־30 שניות לפחות ואח"כ הר צאת צליפים; ב) הרכבת הגביעים עם הורדת החלב או זמן קצר לאחריה. ז. א. כ־1 עד 1½ דקה מתחילים ההכנה; ג) "גמירה" ע"י עיסוי רבוע העטין ומתיחת הגביעים לפני הפסקת זרימת החלב; משך חליבה קצר ככל האפשר. בכל

סיכום

עדיין מוקדם לסכם את נסיונונו בשדרת הדג ועלינו להמשיך ולבחון את כל האפשרויות על מנת לברר אם שיטה זו עדיפה משיטות „קונסרבטיביות“ שלנו, בהן מגיעים משקים רבים להספק חליבה של 25–30 פרות (שעה לעובד, תוך שמי"ה טובה יחסית על כללי החליבה הטובה, בקרוב יופעל מכון שדרת דג נוסף בהעוגן ותהיה לנו אפשרות נוספת ללמוד ולבחון. בינתיים עצתי למשקים המתכננים מכון חליבה: אל תזדרזו לבנות שדרת דג! איני די אופטימי בכדי לצפות להישגים ממשיים משדרת הדג.

חי חברון

התאחדות מגדלי בקר

שק שלנו. ישנם גורמים נוספים לעיכוב העבודה בהרקת הצנצנות: מידת העליה בצינור החלב מתעלת החולב אל המשחרר וכיסוי בד המסנן ע"י לכלוך הנכנס לחלב מעטינים מלוכלכים או ע"י גבן.

4. טוענים שההשקעה היסודית בשדרת הדג הינה נמוכה מזה שבמכונים מטיפוסים אחרים. זוהי טעות: החיסכון הנובע ממסגרות עמדות (שדרת הדג) לעומת עמדות טנדם, למשל מתבטל מחמת ההכרח לרכוש מספר רב יותר של יחידות קומביין. אולם לגבי ההשקעה מכריע באופן מיד חד הצורך במבנה גדול יותר בשדרת דג, לעומת מכון 3 עמדות טנדם (שלב — א), כי אף במכון שדרת דג בן 4 עמדות מכל צד של תעלת החולב יש הכרח לבנות חדר חליבה, מחלבה ומקום למכונות בשטח העולה על זה של טנדם שלב א.

עטינים ריקים

אחד המדריכים במשקי החלב בניו-זילנד טוען שבין הגורמים המעוררים אי-רצון בפרות להיחלב, החשוב ביותר הוא — הצמדת גביעי החליבה לעטין ריק. אם הפרה לא זכתה בגירוי המתאים לתודעת החלב בטרם העלו הגביעים, נדחף החלב פנימה (לתוך העטין) בשניות הראשונות של פעולת המכונה והשאיבה היא על „עטין ריק“ עד שבכוח שאיבה זו נוצר הגירוי לתודעת החלב. משום כך נדרש בתוקף הגירוי של 40 שניות לפני העלאת הגביעים על העטין.

חקלאים שהתחילו להקפיד לראשונה באופן מיוחד על נוהג זה בגירוי נראים שבעים רצון עד מאוד. פעולת המכונה על עטין ריק בסוף החליבה מכאיבה מאוד לפרה, ולדברי ד"ר פטרסון, מגביר הדבר את הנטיה למאסטיטוס. המדריך הג'ל מציין שבכל המקרים מטל על החולב החרף להקפיד שהגביעים יהיו צמודים לעטין לא למעלה מ-4–6 דקות.

כשחולב אחד מטפל בתרבה יחידות חליבה, יש לחשוש שזה יביא לנוהג חליבה גרוע. מתקבל על הדעת שזוהי אחת הסיבות לצרות המרובות בהן נתקלים בעלי מכוני החליבה של „שדרת הדג“, משום שמוטל עליהם (על חולב אחד) לטפל ב-8 יחידות. לדעת אותו מדריך יש לצמצם מכון חליבה מסוג זה ל-6 יחידות בכל צד כשהעבודה מבוצעת על ידי עובד אחד בלבד.

(מתוך „ניו-זילנד דירי אקספורטר“, נובמבר 1958)

דמפינג אמריקאי

ניו-זילנד, דנמרק והולנד החליטו על פעולה משותפת נגד הדמפינג האמריקאי בשווקי העולים, אשר הארצות הנ"ל נפגעות ממנו באופן קשה.

הממשלה האמריקאית החליטה להוריד את מחירי העודפים של חמאה ואבקת החלב שהיא קונה מאת החקלאים בארה"ב כדי לשמור על רמת המחירים בשוק הפנימי.

מחיר החמאה הורד מ-39 סנט הליברה ל-37 סנט, ומחיר אבקת החלב מ-9.9 סנט ל-7 סנט הליברה. פעולה זו מביאה הפסדים עצומים לארצות הנ"ל.

לעומת זה העלתה ממשלת ארה"ב את מחיר הגבינה מ-22 ל-35 סנט הליברה, לאחר שהכמויות במחסניה נתמעטו במידה ניכרת.